

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті розкрито концепцію спортивно-оздоровчого туризму. Визначено основні характеристики та цілі спортивно-оздоровчого туризму, проведено аналіз його різновидів і функцій. Проаналізовано різні підходи до визначення цього поняття, виявлено типові ознаки та особливості. Класифікація спортивно-оздоровчого туризму сприяє більш глибокому вивченню його модифікацій, визначенню основних тенденцій розвитку та характеристик, сприяє систематизації знань та глибшому зрозумінню суті спортивно-оздоровчого туризму.

Ключові слова: туризм, лікувально-оздоровчий туризм, бальнеологічний туризм, медичний туризм, види лікувально-оздоровчого туризму.

Постановка науково-практичної проблеми, актуальність і новизна дослідження. Лікувально-оздоровчий туризм в Україні має великий потенціал для розвитку та повернення як внутрішніх, так і зарубіжних туристів. Завдяки багатству своїх природних ресурсів та великому спектру медичних послуг, Україна може стати привабливим напрямком для тих, хто шукає способи покращити своє здоров'я та відновити енергію. На сьогоднішній день, Україна вже відома своїми лікувальними закладами, які пропонують широкий спектр медичних послуг. Курорти, такі як Трускавець, Моршин, Східниця, Хмільник, відомі своїми мінеральними джерелами та лікувальними властивостями. Лікувальні заклади в цих регіонах пропонують процедури, які сприяють відновленню здоров'я, в тому числі мінеральні ванни, лікувальні грязі, фізіотерапію та інші види терапії. Україна також славиться своїми санаторіями, які розташовані в природних заповідниках та курортних місцях. Ці санаторії пропонують комплексне оздоровлення, включаючи не лише медичні процедури, але і спеціальні дієти, фітнес програми та релаксаційні процедури. Незважаючи на потенціал, розвиток лікувально-оздоровчого туризму, Україна стикається з рядом викликів. Один із найбільших викликів полягає в підвищенні якості та стандартів медичних послуг. Для того щоб повернути більше іноземних туристів, необхідно забезпечити високу якість медичного обслуговування, відповідну кваліфікацію персоналу та сучасне обладнання. Іншим важливим аспектом є маркетинг та просування лікувально-оздоровчих послуг України на міжнародному ринку.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Наукові дослідження у сфері лікувально-оздоровчого туризму проводяться вітчизняними та іноземними дослідниками останніх кілька років дуже активно. Питанням вивчення та класифікації лікувально-оздоровчого туризму присвятили чимало праць українські науковці, зокрема Антонюк Н. В., Бор-

дун О. Ю., Дехтяр В. Д., Любіцева О. О., Мальська Н. В., Рутинський М. Й., Ярьоменко С. Г. та інші.

Лікувально-оздоровчий туризм в Хмельницькій області вивчався мало. Досі не окреслені проблеми та перспективи розвитку лікувального туризму в Хмельницькій області.

Метою статті є аналіз сучасного стану та визначення перспектив розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Хмельницькій області.

Виклад основного матеріалу. Здоров'я – це найцінніший актив, який може мати людина. У світі, де стрес, забруднення та хвороби стають все більшою проблемою, важливо шукати природні, нетоксичні методи лікування та профілактики. У цьому контексті бальнеологія та природні лікувальні ресурси набувають все більшого значення. Історія використання лікувально-оздоровчих ресурсів свідчить про довгу та багату спадщину цієї медичної практики, яка пройшла через еволюцію від давніх цивілізацій до сучасних клінічних досліджень. Перші згадки про використання природних лікувальних ресурсів мають стародавню історію. До них відносяться згадки в давніх індійських, китайських, єгипетських та грецьких текстах, які свідчать про використання мінеральних вод та грязей для поліпшення здоров'я. У період античності відомі SPA-курорти, такі як римські термальні басейни, де люди приходили для відновлення сил та лікування різних хвороб [4].

Середньовіччя відзначилося певним спадом інтересу до бальнеології. Однак, деякі курорти, такі як Баден-Баден у Німеччині, зберегли свою популярність серед заможних пацієнтів. З інтересом до науки та медицини в період Відродження знову відроджується інтерес до лікувально-оздоровчих методів. Лікарі та вчені починають досліджувати хімічний склад мінеральних вод та їх лікувальні властивості. У цей період розвиваються курортні зони, такі як Карлові Вари в Чехії та Баден-Баден, де пацієнти приїжджали з усього світу для лікування різних захворювань.

З появою сучасної медицини та наукових досліджень лікувально-оздоровчі технології почали розвиватися за рахунок нових знань та підходів. Вивчення впливу мінеральних вод та грязей на організм людини стало більш систематизованим, а курортні заклади розвивалися, як спеціалізовані медичні центри. У країнах Західної Європи розташовані такі світово-відомі курорти: Баден-Баден і Вісбаден (Німеччина); Ніцца (Франція); Бат (Велика Британія); SPA (Бельгія) та інші. Більшість курортів Західної Європи зосереджені в Німеччині, Австрії і Швейцарії.

Поняття «лікувально-оздоровчий туризм» має різні тлумачення, але в його основі є подорож до курортних районів з метою покращення здоров'я та лікування. Лікувально-оздоровчий туризм – це вид туризму, спрямований на покращення здоров'я та благополуччя людей шляхом використання природних, культурних та історичних ресурсів певного регіону або країни. Цей тип туризму часто включає в себе перебування у спеціалізованих медичних закладах, санаторіях, курортах, а також активний відпочинок на природі, фітнес-процедури, дієту, SPA-процедури та інші методи, спрямовані на поліпшення фізичного та психічного стану людини [2].

Мета лікувально-оздоровчого туризму полягає у поліпшенні фізичного, психічного та емоційного стану людини через відпочинок, активність та користування лікувальними ресурсами природи або спеціалізованими медичними послугами. Часто лікувальний та оздоровчий туризм об'єднуються через спільну мету подорожі та використання однієї бази. З давніх часів головною особливістю лікувально-оздоровчого туризму було комплексне використання природних лікувальних факторів та рухової активності для лікування та профілактики [5].

Лікувально-оздоровчий туризм може приймати різноманітні форми в залежності від потреб та вподобань туристів, а також наявності ресурсів у конкретному регіоні. Ось деякі з найпоширеніших форм лікувально-оздоровчого туризму:

1) *Медичні тури*. Це подорожі з медичною метою, коли люди подорожують для отримання обстеження і лікування, отримання конкретних медичних процедур у визначених закладах або країнах. Реалізується клініками, лікарнями, медичними центрами.

2) *Реабілітаційні тури*. Подорожі для відновлення після хвороби або травми, включаючи фізіотерапію та інші програми відновлення. Реалізується в реабілітаційних центрах та курортних установах.

3) *Санаторно-курортний відпочинок*. Туристи відвідують санаторії та курорти для проведення процедур, які сприяють відновленню здоров'я, такі як масажі, гідротерапія, лікувальні ванни тощо.

4) *SPA-туризм*. Це форма туризму, що акцентується на здоров'ї та красі. Вона включає в себе відвідування SPA-центрів для релаксації, детоксикації, масажів, глибокого очищення шкіри тощо.

5) *Фітнес-туризм*. Подорожі, які включають в себе активні види відпочинку та тренувань. Туристи подорожують до природних областей з метою відновлення здоров'я та фізичної активності.

6) *Медитаційні тури*. Це подорожі, спрямовані на відновлення психічного здоров'я та спокою через практику медитації, йоги та інших духовних практик.

7) *Альтернативні форми терапії*. Включає в себе туризм для отримання нетрадиційних форм терапії, таких як аюрведа, гомеопатія, травні ліки тощо.

Ці форми можуть комбінуватися або доповнюватися залежно від індивідуальних потреб та вибору туристів. В реальності, лікувально-оздоровчий туризм може мати складну структуру, яка поєднує різні аспекти та форми (рис. 1).

Санаторно-курортний туризм – провідний сегмент лікувально-оздоровчого туризму. Санаторії та курорти привертають туристів з усього світу завдяки своїм унікальним лікувальним ресурсам, які можуть бути природними (мінеральні води, лікувальні грязі, морські або гірські повітряні курорти) або створеними штучно (SPA-центри, медичні заклади). Курорти часто мають розвинуту інфраструктуру для надання різноманітних лікувальних та оздоровчих послуг, включаючи масаж, фізіотерапію, гідротерапію, лікувальні ванни та інші процедури. Крім того, на курортах можуть бути доступні різноманітні форми активного відпочинку, спортивні майданчики, екскурсійні програми тощо [6].

Лікарі використовують бальнеологічні ресурси для лікування різноманітних захворювань. Бальнеологія – це наука про використання природних лікувальних джерел для поліпшення здоров'я та відновлення організму. Вона базується на використанні води, мінералів, грязей, повітря і сонячного випромінювання з медичною метою. Бальнеологічні ресурси стали об'єктом пізнання та використання для медичних цілей у багатьох країнах світу і вони виявляються дуже ефективними для лікування різних захворювань та підтримки загального здоров'я.

Застосування бальнеологічних ресурсів у вітчизняній медицині має давню історію, що охоплює періоди від давнини до сучасності. Термін «бальнеологія» походить від грецького слова «*balaneion*», що означає «ванна» або «купання». В Україні бальнеологічні ресурси,

такі як мінеральні води, грязі, термальні джерела, використовуються для лікування та оздоровлення здоров'я ще з давніх часів. Перші згадки про використання мінеральних вод в Україні зустрічаються ще у часи Київської Русі [3].

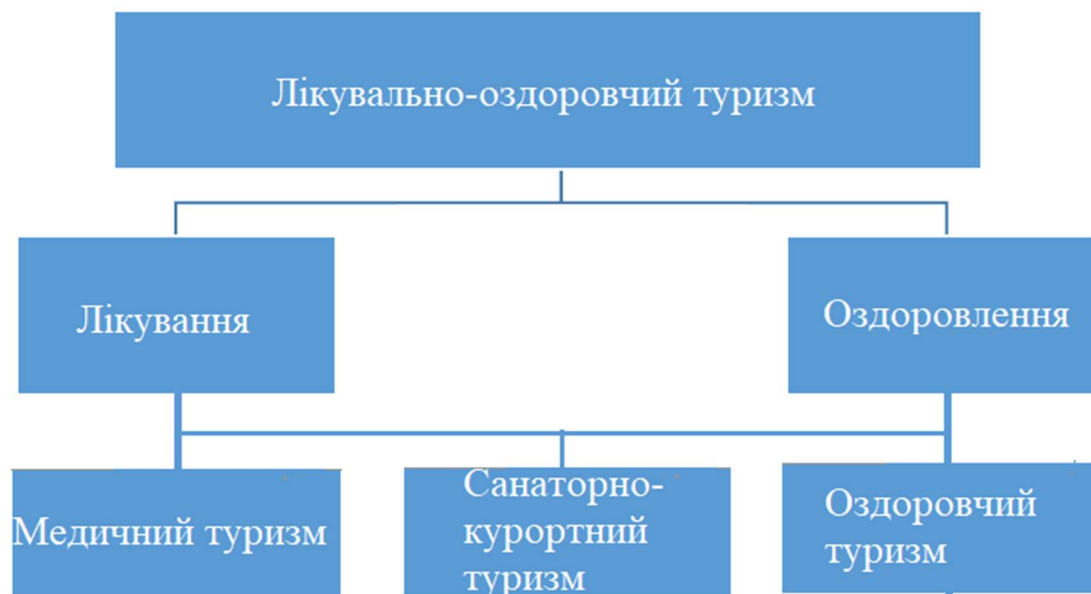

Рис.1. Компоненти лікувально-оздоровчого туризму

Вода – один із найважливіших елементів у бальнеології. Мінеральні джерела, термальні води, морська вода – це лише деякі з прикладів водяних ресурсів, які мають великий потенціал у лікувальних цілях. Мінеральні компоненти води можуть мати протизапальні, заспокійливі та регенеруючі властивості, сприяючи відновленню організму. Мінеральні води – це один з найбільш важливих бальнеологічних ресурсів. Вони містять унікальний склад мінералів, який може мати різноманітні терапевтичні властивості. Наприклад, сульфатні води відомі своїми протизапальними та знеболювальними властивостями, вони часто використовуються для лікування захворювань суглобів та шкіри. Натрієво-хлоридні води сприяють очищенню організму та підтримці серцево-судинної системи. Ще одним важливим ресурсом у бальнеології є грязь. Вони містять у собі мінерали, органічні речовини та інші компоненти, які мають корисний вплив на шкіру та м'язи. Грязьові ванни, обгортання можуть покращувати кровообіг, знімати біль, знімати запалення та сприяти загоєнню рани. Ці ефективні методи лікування широко використовуються в сучасній фізіотерапії та реабілітації [1].

Бальнеокліматотерапія – це лікувальний метод, що базується на використанні специфічного клімату для поліпшення здоров'я. Різні місцевості мають свої унікальні кліматичні умови, які можуть бути корисними для різних

захворювань. Наприклад, гірський клімат може бути корисним для лікування захворювань дихальних шляхів, тоді як морський клімат може мати позитивний вплив на шкіру та серцево-судинну систему. Залучення доцільного природного оточення у програми лікування може сприяти покращенню фізичного та психічного стану пацієнтів. Популярність бальнеології та природних лікувальних ресурсів швидко зростає, особливо в контексті підвищеної уваги до природних методів лікування. З розвитком наукових досліджень та технологій ці методи стають все більш точними та ефективними. Усвідомлення важливості природних лікувальних ресурсів та їх впливу на здоров'я може привести до більшого застосування цих методів у клінічній практиці та вдосконалення методів їх використання.

У XIX столітті з поширенням наукових знань та розвитком медичної науки в Україні почали з'являтися спеціалізовані санаторії, бальнеологічні заклади та курорти, які спеціалізувалися на лікуванні за допомогою мінеральних вод, грязей та інших природних ресурсів. У період Радянського Союзу бальнеологія в Україні також розвивалася, проте в рамках ідеологічних уявлень та державного контролю. Було засновано нові санаторії та курорти.

Після проголошення незалежності України в 1991 році, бальнеологічна справа в країні продовжила свій розвиток. З'явилися нові су-

часні курорти та санаторії, які використовують передові методи лікування та діагностики. Зростає інтерес до мінеральних вод та грязей. За кількістю санаторіїв і пансіонатів з лікувальним профілем першість належала Автономній Республіці Крим, Львівській та Одеській областях. У сучасній Україні бальнеологічні ресурси є важливим елементом медичної та санаторно-курортної галузей. Вони допомагають у відновленні здоров'я та покращенні якості життя людей з різними захворюваннями. Збереження та раціональне використання цих природних ресурсів є важливою складовою національної медичної політики та розвитку туризму в Україні.

Географія санаторно-курортних закладів

України відображає територіальну структуру рекреаційних ресурсів і потреб. Україна має розгалужену санаторно-курортну базу, яка складається з різних типів санаторіїв та курортів, що належать до різних форм власності та є частиною різних галузей управління. Ці об'єкти розташовані в різних регіонах країни. Для проведення процедур лікування та оздоровлення широко використовуються різноманітні природні лікувальні ресурси. Серед них – мінеральні води різного хімічного складу, які використовуються як для внутрішнього, так і для зовнішнього застосування, лікувальні грязі, глини, які мають позитивний вплив на здоров'я та благополуччя пацієнтів (рис. 2).

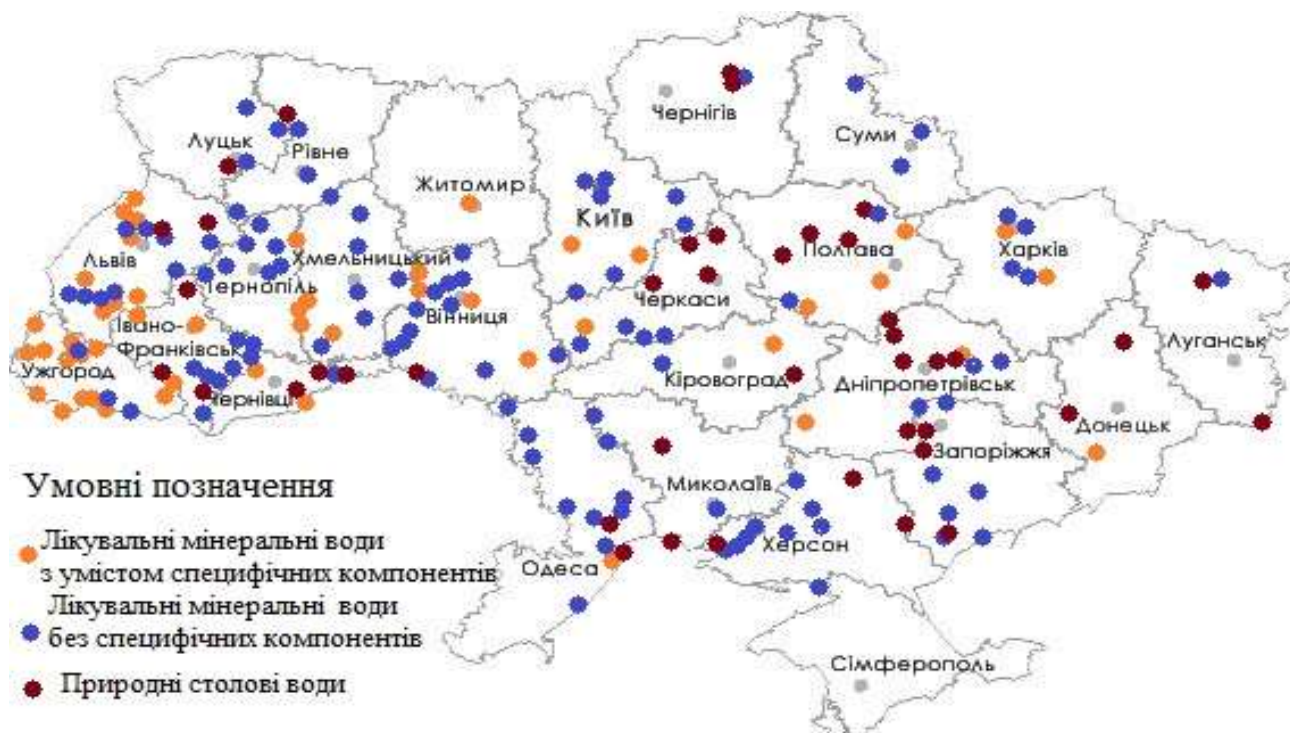

Рис. 2. Поширення природних лікувальних вод України

В Україні санаторно-курортна інфраструктура широко представлена відомими курортами, як Трускавець, Моршин, Миргород, Хмельник, Закарпаття, Одеса та інші. На цих курортах широко використовуються природні лікувальні ресурси для здоров'я та оздоровлення, доступні сучасні медичні та діагностичні послуги, а також створені комфортні умови для проживання та харчування. В багатьох санаторіях присутні басейни, сауни, спортивні майданчики, косметологічні кабінети, спортивні зали з тренажерами, а також доступні *Wellness* програми та *SPA*-процедури. Крім того, широкий спектр екскурсійних послуг також доступний для відпочиваючих. Однак, існують і проблеми, такі як потреба у подальшій модернізації і покращенні інфраструктури, розвиток доступності для людей з обмеженими можливостями, а також підвищення якості послуг. Такі аспекти

можуть потребувати уваги та інвестицій для подальшого розвитку санаторно-курортної галузі в Україні. Розміщення санаторіїв по областях України може бути визначене кількома факторами, включаючи географічне положення, кліматичні умови, наявність лікувальних джерел та інфраструктури.

В Україні курорти поділяються на дві категорії: державного та місцевого значення. Курорти державного значення характеризуються особливо цінними або унікальними природними лікувальними ресурсами (Закарпатський курортний район, Моршин, Миргород, Одеса, Трускавець, Хмельник). Курорти місцевого значення характеризуються загальнопоширеними природними лікувальними чинниками, але менш потужними за запасами та обсягами використання. Сюди відносяться такі курорти, як Кирилівка, Немирів та інші.

У 2020 році на території України діяло 184 санаторія (рис. 3). Після карантинних обмежень та російсько-української війни кількість санаторіїв змінилася. Також вплив має конкуренція з іншими формами розміщення. Зростання популярності альтернативних форм розміщення. Недостатнє фінансування та відсутність інвестицій в розвиток і підтримку санаторно-курортної справи можуть спричинити занепад у цій галузі. Зміни у демографічній структурі населення мо-

жуть призвести до зменшення попиту на послуги санаторно-курортного відпочинку. Економічна нестабільність та зростання інфляції мають негативний вплив на санаторії, які змушені зменшувати свою діяльність або навіть закритися. На сьогоднішній день основною перешкодою для ведення лікувально-оздоровчого туризму – є безпека перебування туристів на території закладу (рис. 3).

Рис.3 Поширення санаторіїв по території України в 2020 році.

Проте, на сьогоднішній день робота санаторіїв дуже потрібна для реабілітації та лікування військових. Бальнеологічні ресурси представляють собою великий потенціал для поліпшення здоров'я та відновлення організму. Використання природних лікувальних джерел, таких як мінеральні води, лікувальні грязі, специфічний клімат і іонізоване повітря, може допомогти проходити реабілітацію військовим. Інтеграція бальнеологічних методів у медичну практику може сприяти створенню комплексного підходу до лікування та підтримки здоров'я [7].

Перспективи розвитку санаторно-курортної інфраструктури в Україні можуть бути спрямовані на кілька напрямків:

1) *Модернізація і покращення існуючих курортів.* Продовження розвитку та модернізації існуючих курортів, зокрема шляхом покращення медичної та рекреаційної інфраструктури. Це може включати будівництво нових медичних центрів, SPA-центрів, рекреаційних зон та інші покращення для забезпечення більш комфортного та ефективного оздоровлення.

2) *Розширення географії курортів.* Розвиток нових курортних зон та розширення географії санаторно-курортної інфраструктури, особливо у регіонах з унікальними природними ресурсами та ландшафтами, які можуть бути корисними для здоров'я.

3) *Розвиток медичного туризму.* Залучення більшої уваги до розвитку медичного туризму шляхом покращення медичної інфраструктури, впровадження новітніх методів лікування та оздоровлення, а також просування України як привабливого місця для медичного туризму.

4) *Залучення інвестицій.* Сприяння залученню інвестицій у санаторно-курортну галузь для вдосконалення інфраструктури, впровадження нових технологій та підвищення якості послуг.

5) *Розвиток інфраструктури для активного відпочинку.* Розвиток інфраструктури для активного відпочинку, такої, як велосипедні маршрути, туристичні маршрути, спортивні майданчики тощо, для привабливості різнома-

нітних категорій туристів.

б) *Створення умов для екологічної та здорової життєдіяльності.* Звернення уваги на екологічність та збереження природних ресурсів у процесі розвитку санаторно-курортної інфраструктури, а також створення умов для здорового способу життя серед місцевого населення та відпочиваючих.

Ці напрямки можуть сприяти подальшому розвитку санаторно-курортної галузі в Україні та зростанню її привабливості як для вітчизняних, так і для іноземних туристів.

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Лікувально-оздоровчий туризм в Україні переживає період попиту та має значний потенціал для подальшого розвитку. Сучасний стан цього сектора в Україні відображається у великому розмаїтті медичних закладів, курортів та санаторіїв, розташованих по всій країні. Україна має численні природні багатства, такі як лікувальні мінеральні джерела, ліси, гори, озера та річки, що створюють чудові умови для лікування та відпочинку. Багато курортів спеціалізуються на конкретних напрямках, таких як лікування захворювань опорно-рухового апарату, дихальних

шляхів, серцево-судинної системи тощо. З огляду на зростання попиту на здоровий спосіб життя та зростання інтересу до альтернативних методів лікування, таких як фітотерапія, аюрведа, йога та інші, можна передбачити, що лікувально-оздоровчий туризм в Україні матиме далі позитивні перспективи розвитку.

Привернення уваги зарубіжних туристів вимагає активної рекламної кампанії, участі на міжнародних виставках та форумах, а також розвитку співпраці з міжнародними туристичними агентствами та впровадження нові технології в галузі медичного туризму. Крім того, необхідно розвивати інфраструктуру та послуги для туристів, зокрема готелі, ресторани, транспортні зв'язки та розважальні заклади. Створення комфортних та безпечних умов для туристів є ключовим чинником для приваблення нових клієнтів та підтримання їх інтересу до відпочинку в Україні.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці ефективних механізмів залучення інвестицій у покращення інфраструктури бальнеологічних курортів Хмельницької області з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Література:

1. Архиреев С. І., Баранова В. В., Варавка К. М. (2019). Розвиток бальнеологічного туризму в Україні. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. Вип. 9. 153-163. DOI: 10.26565/2310-9513-2019-9-19
2. Галасюк, С. (2023). Концептуальні підходи до визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм». *Економіка та суспільство*. Вип. 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-8>.
3. Долинська О. О. (2016) Бальнеологічні ресурси Хмельницької області. *Географія і туризм* : науковий журнал. Вип. 37. 110–119.
4. Долинська О. О. (2023) Лікувально-оздоровчий туризм Хмельницької області: Сучасний стан та перспективи розвитку. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. Географія. Тернопіль. № 1. (54). 210-216. DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.23.1.22>
5. Долинська О. О. (2022) Туристичний потенціал використання бальнеологічних ресурсів Хмельницької області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка*. Сер. Географія. Тернопіль : Тайп, 2022. Вип. 1. (52). 153–158. DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.21.2.19>
6. Фоменко Н. В. (2007). Рекреаційні ресурси та курортологія: навчальний посібник. Київ: Центр навч. літ.-ри. 312.
7. Якименко-Терещенко, Н., Мірко, Н. і Моца, А. (2022) «Розвиток індустрії туризму у повоєнний період», *Економіка та суспільство*, Вип.44. Doi: 10.32782/2524-0072/2022-44-117.

References:

1. Arkhiereiev S. I., Baranova V. V., Varava K. M. (2019) Development of balneological tourism in Ukraine. *Bulletin KhNU of V. N. Karazin. International Relations. Economics. Country Studies. Tourism (IRECST) Vol. 9* 153-163. DOI: 10.26565/2310-9513-2019-9-19 (In Ukrainian).
2. Galasyuk, S. (2023) «Conceptual approaches to defining the term *medical and health tourism*», *Economy and Society*, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-8>.
3. Dolynska O. O. (2016) Balneological resources of Khmelnytskyi region. *Geography and tourism*. Vol. 37. 110–119. (In Ukrainian).
4. Dolynska O. O. (2023) Health tourism of Khmelnytskyi region: Current state and development prospects. *Scientific notes of the Ternopil national pedagogical university named after Volodymyr Hnatyuk*. Ser. Geography. Ternopil: Issue 1. (54). 210–216. (In Ukrainian).
5. Dolynska O. O. (2022) Tourist potential of using balneological resources of Khmelnytskyi region. *Scientific notes of the Ternopil national pedagogical university named after Volodymyr Hnatyuk*. Ser. Geography. Ternopil: type, 2022. Issue 1. (52). 153–158. DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.23.1.22> (In Ukrainian).
6. Fomenko N. V. *Recreational resources and balneology: a textbook*. Kyiv: Center for Education. lit. 312. (In Ukrainian).
7. Yakimenko-Tereschenko, N., Mirko, N. and Motsa, A. (2022) «Development of the tourism industry in the post-war period», *Economy and Society*, (44). Doi: 10.32782/2524-0072/2022-44-117.

Abstract:

Olesia DOLYNSKA. MEDICAL AND RECREATIONAL TOURISM IN UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Medical and recreational tourism in Ukraine has great potential for development and attracting both domestic and international tourists. Thanks to its abundance of natural resources and a wide range of medical services, Ukraine can become an attractive destination for those seeking ways to improve their health and rejuvenate. Today, Ukraine is already known for its medical facilities offering a wide range of medical services. Resorts such as Truskavets, Morshyn, Skhidnytsia, the Carpathians, and Yaremche are famous for their mineral springs and therapeutic properties. Medical institutions in these regions offer procedures that contribute to health restoration, including mineral baths, therapeutic mud treatments, physiotherapy, and other forms of therapy. Ukraine is also renowned for its sanatoriums located in natural reserves and resort areas. These sanatoriums offer comprehensive rehabilitation, including not only medical procedures but also special diets, fitness programs, and relaxation treatments.

Despite the potential, the development of medical and recreational tourism in Ukraine faces several challenges. One of the biggest challenges is ensuring the quality and standards of medical services. To attract more foreign tourists, it is necessary to provide high-quality medical services, appropriate qualifications for staff, and modern equipment. Another important aspect is marketing and promoting Ukraine's medical and recreational services on the international market. Attracting the attention of foreign tourists requires an active advertising campaign, participation in international exhibitions and forums, and the development of cooperation with international travel agencies.

Additionally, it is necessary to develop infrastructure and services for tourists, including hotels, restaurants, transportation links, and entertainment venues. Creating comfortable conditions for tourists is a key factor in attracting new clients and maintaining their interest in vacationing in Ukraine. Medical and recreational tourism in Ukraine has great potential for development, but achieving this goal requires focusing on improving the quality of medical services, marketing efforts, and infrastructure development. Success lies in cooperation between government agencies, medical institutions, and tour operators to create an attractive and competitive product in the international market.

Medical and health tourism in Ukraine is experiencing a period of demand and has significant potential for further development. The current state of this sector in Ukraine is reflected in the great variety of medical institutions, resorts and sanatoriums located throughout the country. Ukraine has numerous natural resources, such as healing mineral springs, forests, mountains, lakes and rivers, which create excellent conditions for treatment and recreation. Many resorts specialize in specific areas, such as the treatment of diseases of the musculoskeletal system, respiratory tract, cardiovascular system, etc. Given the growing demand for a healthy lifestyle and the growing interest in alternative treatment methods, such as phytotherapy, Ayurveda, yoga and others, it can be predicted that medical and health tourism in Ukraine will continue to have positive development prospects.

Attracting the attention of foreign tourists requires an active advertising campaign, participation in international exhibitions and forums, as well as developing cooperation with international travel agencies and introducing new technologies in the field of medical tourism. In addition, it is necessary to develop infrastructure and services for tourists, including hotels, restaurants, transport links and entertainment venues. Creating comfortable and safe conditions for tourists is a key factor in attracting new customers and maintaining their interest in vacationing in Ukraine.

Key words: tourism, medical and recreational tourism, balneological tourism, medical tourism, types of medical and recreational tourism.

Надійшла 22.08.2024 р.